

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo projekto dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/EURATOMAS, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema

(COM(2013) 343 final)

(2013/C 341/21)

Pranešėjas **Richard ADAMS**

Europos Komisija, vadovaudamasi Euratomo sutarties 31 ir 32 straipsniais, 2013 m. birželio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo projekto dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/EURATOMAS, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema

COM(2013) 343 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2013 m. rugsėjo 2 d. priėmė savo nuomonę.

492-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. rugsėjo 18–19 d. (rugsėjo 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 160 narių balsavus už, 9 – prieš ir 15 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK teigiamai vertina savalaikius Branduolinės saugos direktyvos pakeitimus, kurie buvo parengti remiantis Europos Vadovų Tarybos Komisijai suteiktais įgaliojimais apsvarstyti ir pasiūlyti būtinus teisės aktų pakeitimus įvykus Fukušimos AE katastrofai. Po šios avarijos atlikti Europos branduolinių jėgainių testavimai nepalankiausiomis sąlygomis leido nustatyti sritis, kurioms reikia skirti dėmesio. Branduolinė sauga – itin svarbus tarptautinis klausimas Europos Sąjungoje. Tai, kaip šį klausimą suvokia visuomenė, turi didelio poveikio nacionalinei politikai. Piliečiai pagrįstai tikisi patikrinamų aukštų standartų ir nuoseklumo.

1.2 Komitetas yra patenkintas, kad nagrinėjamame pasiūlyme sprendžiami kai kurie klausimai, nurodyti ankstesnėse Komiteto nuomonėse⁽¹⁾ dėl branduolinės saugos. Tai, be kita ko, ryžtingiau valstybių narių vykdomas suderinimas, reguliavimo pareigų, kompetencijos ir gebėjimų patikslinimas, nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumas ir veiksmai, susiję su avarine parengtimi ir reagavimu branduolinio įrenginio aikštelėje. Visų pirma mes itin pritariame tvirtesniai požiūriui į bendrą skaidrumą ir siekį numatyti konkrečius išsipareigojimus, kurie yra būtini ir galimai veiksmingi sprendžiant visuomenei nerimą keliančius klausimus.

1.3 Komitetas itin palankiai vertina daug rimtesnį požiūrį į nacionalinių reguliavimo institucijų pareigas, kompetenciją, veiklą ir nepriklausomumą, nes toks požiūris sustiprina visas šias sritis ir taip pat suteikia paramos ir tikrinimo priemonių.

1.4 Papildytas „apibrėžčių“ straipsnis įneš aiškumo aiškinant nuostatas ir padės geriau užtikrinti teisinį vykdymą, tačiau tekstą reikėtų suderinti su analogiškais apibrėžtimis, kurias pateikia WENRA (Vakarų Europos branduolinės energetikos reguliavimo institucijų asociacija) ir TATENA (Tarptautinė atominės energijos agentūra), ir jį atitinkamai atnaujinti, kad būtų išsaugotas nuoseklumas su tarptautiniu mastu sutarta terminologija.

1.5 Pažymėtinas nuostatų dėl avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje sustiprinimas. Neatidėliotinių veiksmų reikės imtis pagal rekomendacijas, kurios bus pateiktos šiuo metu rengiamoje ataskaitoje dėl avarinės parengties už įrenginio ribų. Ši sritis kelia itin didelį susirūpinimą Europos piliečiams ir joje būtina skubiai imtis veiksmingų papildomų priemonių.

1.6 Papildytos nuostatos dėl visuomenės informavimo ir skaidrumo, tačiau iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad gyventojai ir pilietinės visuomenės organizacijos praktiškai ir aktyviai prisidėtų prie dalyvaujamųjų procesų kūrimo kartu su reguliavimo institucijomis siekiant, kad visuomenė aktyviau dalyvautų planavimo, peržiūros ir sprendimų priėmimo procesuose.

1.7 Komitetas teigiamai vertina tai, kad Komisija neatidėliodama ėmėsi veiksmų siekdama kuo skubiau iš dalies pakeisti šią direktyvą. Mes taip pat pažymime, kad tarptautinis Fukušimos AE avarijos tyrimas pasimokymo tikslais tebevykdomas ir kad atliekant dabartinės Branduolinės saugos direktyvos peržiūrą savo ruožtu gali būti pasiūlyta papildomų įžvalgų saugos srityje. Visos šalys išsipareigojo nuolat diegti patobulinimus ir patirtis rodo, kad tolesniam branduolinės saugos gerinimui ribų nėra.

⁽¹⁾ OL C 306, 2009 12 16, p. 56-63.
OL C 218, 2011 7 23, p. 135-139.
OL C 44, 2013 2 15, p. 140-146.

2. Įžanga

2.1 2009 m. nuomonėje dėl siūlomos *Bendrijos branduolinės saugos sistemos* ⁽²⁾ EESRK išreiškė susirūpinimą, kad prireikė daug laiko, kol buvo pasiektas pakankamas bendras sutarimas pirmajai Branduolinės saugos direktyvai (2009/71/ Euratomas) pasiūlyti; atitinkamų veiksmų imtis ir Bendrijos lygiu suderinto požiūrio laikytis buvo raginama 1975 m. liepos 22 d. Tarybos rezoliucijoje dėl technologinių branduolinės saugos problemų. Tačiau nagrinėjamiems 2009 m. direktyvos pakeitimams pasiūlyti prireikė tik ketverių, o ne 34 metų.

2.2 Tempas pasikeitė dėl daugelio priežasčių. Visų pirma, siūlomi pakeitimai – tai atsakas į ataskaitą, parengtą Europoje atlikus išsamią „testavimo nepalankiausiomis sąlygomis“ programą, pradėtą reaguojant į 2011 m. kovo mėn. cunamio padarinius *Fukušimos Daiiči* atominės elektrinės kompleksui. Ši nelaimė Japonijoje atskleidė įvairių techninių, eksploatacinių ir reguliavimo trūkumų ir nesėkmių. Tačiau pakeitimuose taip pat atsižvelgiama į iki 2009 m. iškeltus opius klausimus, kurių dėl reguliavimo institucijų, valstybių narių ir branduolinės pramonės išreikšto požiūrio nebuvo galima įtraukti į pradinę direktyvą. *Fukušimos* nelaimė ne tik sudarė sąlygas persvarstyti tokius susirūpinimą keliančius klausimus, bet ir padarė esminį tiesioginį poveikį keleto valstybių narių branduolinei politikai.

2.3 Šioje nuomonėje Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas vykdo savo pareigą išdėstyti pilietinės visuomenės požiūrį ir apskritai jai susirūpinimą keliančius klausimus; šiuo atveju minėtą pareigą sustiprina tai, kad ji yra numatyta Euratomo sutarties 31 straipsnyje (dėl sveikatos ir saugos klausimų), pagal kurį Komiteto nuomonė yra prioritetas reikalavimas. Komitetas jau anksčiau yra pareiškęs, kad atsižvelgiant į tai, jog branduolinės saugos direktyvose yra nagrinėjami esminiai klausimai, susiję su darbuotojų sauga, aplinka ir visuomenės sauga (reagavimas į ekstremalias situacijas), kurie Europos Sąjungoje yra sprendžiami pagal ES sutartį ir Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, šį klausimą reikia spręsti vadovaujantis šiomis sutartimis, o ne Euratomo sutartimi. Taip būtų padidintas demokratinis patikimumas, nes bendras sprendimas šiuo klausimu būtų priimtas dalyvaujant Europos Parlamentui.

2.4 Tam tikra visuomenės dalis vis dar yra susirūpinusi dėl Europoje tebeveikiančių 132 branduolinių reaktorių. Nors požiūris skirtingose valstybėse narėse nėra vienodas, branduolinės jėgainės gali kelti didelį nerimą, kurį gali stipriai kurstyti išorės įvykiai. Daugelis piliečių laukia nuraminimo jiems suprantama ir pasitikėjimą keliančia forma, todėl jie viltis deda į ES, kuri turi daug patirties ir iš esmės gerą reputaciją stiprinant ir konsoliduojant visuomenės saugumo klausimus. Labai svarbu pripažinti, jog *Fukušimos* nelaimė parodė, kad nebegalima toliau propaguoti *absoliutaus* saugumo koncepcijos, o tai Japonijoje jau buvo įprasta daryti iš technologinių ir institucinių pozicijų. Taikant bet kokią teisėkūros modelį kyla iššūkis, kaip sustiprinti *santykinių* požiūrį į saugą, kad būtų galima išsaugoti visuomenės pasitikėjimą. Toks pasitikėjimas priklausys nuo to, kaip bus suvokiama rizika ir nuo apsauginių bei rizikos mažinimo priemonių stiprumo. Europoje dar nėra visiškai suderintų saugos standartų ir visuomenei kyla nerimas tais atvejais, kai, jos

nuomone, saugos standartai ar jų įgyvendinimo užtikrinimas gretimoje valstybėje yra žemesnio lygio negu gimtojoje šalyje. Suprantama, kad vienas sprendimas, kaip pašalinti tokią standartų įvairovę, galėtų būti ES lygmens kompetentingos institucijos įsteigimas.

2.5 Visose valstybėse narėse už branduolinę saugą atsako įrenginio operatorius, veikiantis pagal nacionalinės reguliavimo institucijos prižiūrimą sistemą. Po *Fukušimos* nelaimės iškilo klausimų apie įvairius dalykus, įskaitant įrenginio projektą ir gynybinius veiksmus, rizikos mažinimo veiksmus, reagavimą į ekstremalias situacijas, informacijos perdavimą, žmonių klaidas, valdymą, skaidrumą ir reguliavimo priežiūrą. Su kai kuriais iš šių dalykų susiję aspektai, taikytini Europos branduolinėms jėgainėms ir jų saugai, buvo įvertinti testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procese ir įtraukti į vėlesnes ataskaitas.

2.6 Branduolinė sauga yra tarptautinis klausimas ir ES ėmėsi veiksmų, nes tarptautiniai saugos standartai ir branduolinę saugą reglamentuojančios konvencijos yra arba teisiškai neprivalomi, arba neįmanoma tiesiogiai teisiškai užtikrinti jų vykdymo. Čia nagrinėjami pasiūlyti pakeitimai buvo parengti vadovaujantis Europos Vadovų Tarybos Komisijai suteiktais įgaliojimais peržiūrėti galiojančią teisinę ir reguliavimo sistemą ir pasiūlyti būtinus patobulinimus.

3. Komisijos pasiūlymo santrauka

3.1 Pasiūlyme peržiūrima dabartinė branduolinės saugos teisinė ir reguliavimo sistema, kuria siekiama garantuoti nuoseklius ir aukštus branduolinės saugos ir priežiūros standartus. Atlikus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir atsižvelgiant į patirtį, įgytą nagrinėjant *Fukušimos* nelaimę, siūloma, kur įmanoma, priderinti kai kuriuos ES branduolinės saugos sistemos aspektus prie naujausių techninių standartų ir reikalavimų didesnio skaidrumo.

3.2 Numatoma sustiprinti nacionalinių reguliavimo institucijų įgaliojimus ir nepriklausomumą ir joms suteikti svarbesnį vaidmenį, aprūpinant jas specialistais ir ištekliais. Kartu su įrenginių operatoriais šios institucijos privalės parengti ir paskelbti visuomenės informavimo strategiją, pagal kurią visuomenė bus informuojama ne tik nelaimių atveju, bet ir įprastomis įrenginio eksploatavimo sąlygomis. Piliečiai galės veiksmingiau dalyvauti branduolinių įrenginių licencijavimo procese.

3.3 Branduolinių įrenginių aikštelės parinkimo, projektavimo, statybos, perdavimo eksploatuoti, eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo etapams bus taikomi nauji saugos tikslai ir bus įvestas reikalavimas kas šešerius metus visoje ES atlikti branduolinių įrenginių tarpusavio vertinimus, kurių metu bus rengiamos branduolinės saugos gerinimo techninės gairės.

3.4 Nauji branduoliniai įrenginiai turės būti suprojektuoti taip, kad reaktoriaus šerdies pažeidimas neturėtų padarinių už įrenginio ribų, ir kiekvienas įrenginys privalės turėti gerai apsaugotą avarinių situacijų valdymo centrą ir griežtas avarijų valdymo gaires.

(2) OL C 306, 2009 12 16, p. 56-63.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK atidžiai stebėjo diskusiją dėl branduolinės saugos, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesą ir vėlesnius įvykius. Nuomonėje „Galutinė ataskaita dėl branduolinės saugos testavimo“⁽³⁾ EESRK primygtinai ragino iš esmės peržiūrėti 2009 m. direktyvą. Savo ataskaitoje dėl testavimo nepalankiausiomis sąlygomis⁽⁴⁾ Europos Komisija taip pat aiškiai nurodė su direktyva susijusius plataus užmojo ketinimus. Ji įvardijo keturias pagrindines sritis, kuriose reikia keisti Branduolinės saugos direktyvą, būtent:

- saugos procedūros ir sistemos,
- branduolinės energetikos reguliavimo institucijų vaidmuo ir priemonės,
- atvirumas ir skaidrumas,
- stebėseną ir tikrinimą.

Šeštame skirsnyje trumpai apžvelgiama, ar buvo pasiekti tikslai šiose keturiose teminėse srityse.

4.2 Nagrinėjamame pasiūlyme išsamiai išdėstyta daugiau kaip 90 dabartinės direktyvos pakeitimų; kai kurie jų yra gana ilgi ir sudėtingi. Ilga direktyvos konstatuojamoji dalis suteikia galimybę suprasti, kodėl pakeitimai yra teikiami ir kaip jie bus praktiškai įgyvendinami, tačiau reikėtų pažymėti, kad šioje nuomonėje nagrinėjami tik straipsniai iš pačios direktyvos teksto.

4.3 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dokumento tekste vartojamas žodžių junginys „protingai įmanoma“, nors ir yra išsamiai apibrėžtas, gali suteikti pernelyg daug svarbos ekonominiams ar politiniams sumetimams. Kaip alternatyvą būtų galima atsižvelgiant į kontekstą vartoti sąvokas „geriausios turimos technologijos“ ir „geriausia reguliavimo praktika“, tačiau tai pareikalautų didelių sąnaudų.

4.4 EESRK pažymi, kad nepaisant Komisijos teiginio, jog direktyvos turėtų užtikrinti, kad nauji branduoliniai įrenginiai būtų suprojektuoti taip, kad reaktoriaus šerdies pažeidimas neturėtų pasekmių už įrenginio ribų, dabartinė techninė ir mokslinė nuomonė yra tokia, kad tokio plataus užmojo reikalavimo negalima kelti ir praktiškai neįmanoma pašalinti visų už įrenginio ribų susidarančių padarinių.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Ši keičiančioji direktyva sustiprins, išplės ir patikslins pradinę direktyvą ir bus išspręsta keletas konkrečių opų

klausimų, susijusių su visuomenės nuraminimu dėl saugos problemų. Komitetas visų pirma pritaria:

- 3 straipsnyje išplėstų ir patikslintų sąvokų apibrėžtims, ypač tais atvejais, kai gali kilti neaiškumų. Pavyzdžiui, aiškiau apibrėžta sąvoka „praktiškai neįmanoma“ pašalina daug galimo dviprasmiškumo ir padės geriau įtikinti visuomenę nuosekliu taikymu. Tačiau reikėtų užtikrinti, kad tais atvejais, kai TATENA ir WENRA pateikia analogiškas apibrėžtis, terminija būtų taikoma nuosekliai ir, prireikus, atnaujinama;
- konkrečiam reikalavimui, kad saugos priemonės apimtų visus branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapus (4 straipsnio 1 dalies a punktas);
- išsaugotam nacionalinių reguliavimo institucijų teisinio nepriklausomumo principui ir esminiam jų sustiprinimui konkrečiai nurodant, kad jos nėra priklausomos nuo politinių interesų, skiriant joms tinkamą, savarankiškai vykdomą biudžetą ir įdarbinant deramą skaičių specialistų (5 straipsnio 2 dalis) ir aiškesniam teisinių įgaliojimų apibrėžimui (5 straipsnio 3 dalis);
- tam, kad yra atskirai įtraukti ir išsamiai apibrėžti „pakopinės apsaugos“ tikrinimo reikalavimai (6 straipsnio 3 dalis);
- reikalavimui, kad licencijos prašantis pareiškėjas turi pateikti išsamius, pavojaus mastą atitinkančius saugos įrodymus (6 straipsnio 4 dalies a punktas);
- tam, kad reikalavimas turėti deramą aukštą kvalifikaciją saugos srityje taikomas ir subrangovams (6 straipsnio 5 dalis);
- numatytoms avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje paramos priemonėms (7 straipsnis).

5.2 EESRK pritaria 8 straipsnio, kuris dabar skirtas skaidrumui, naujam pavadinimui ir išplėtimui, ir naujam 2 skirsniui, kuriame apibrėžiami platūs „specialieji įpareigojimai“. Ankstesnysis 8 straipsnis, kuris vadinosi „Visuomenės informavimas“, buvo labai ribotas. Kartu su 8 straipsnio a–f dalimis ir išplėtomis 3 straipsnio apibrėžtimis, dabar ši teksto dalis sudaro beveik 50 proc. iš dalies pakeistos direktyvos. Šios nuostatos turėtų sustiprinti teisinį įgyvendinimo užtikrinimą, nors tam tikros teksto dalys gali būti skirtingai aiškinamos. Itin palankiai vertinamos siūlomos išsamios naujos nuostatos, kurios gali būti labai naudingos šalinant suprantamus piliečių nuogąstavimus. Iš jų galima išskirti:

- įpareigojimą parengti ir taikyti skaidrumo strategiją, apimančią visus galimus atvejus (8 straipsnio 1 dalis)

⁽³⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 140–146.

⁽⁴⁾ COM(2012) 571 final.

- informacijos teikimo akcentavimą nurodant tarptautinius išipareigojimus (8 straipsnio 3 dalis) nors tai nėra paminėta pačios direktyvos tekste, jos preambulėje nurodoma, kad su ekspertais surengtuose susitikimuose, kuriuose dalyvavo EESRK, pasitvirtino labai svarbus visuomenės vaidmuo sprendimų priėmimo procesuose ir Orhuso konvencijos nuostatų taikymas;
- tvirtą paramą griežtesniems saugos tikslams ir metodikai (8a–8c straipsniai);
- avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje reikalavimų rengimą (8d straipsnis kartu su 7 straipsniu);
- tarpusavio vertinimų masto ir taikymo srities išplėtimą (8e straipsnis).

5.3 EESRK pažymi, kad šioje direktyvoje nenagrinėjama tokia svarbi tema, kaip avarinė parengtis už branduolinio įrenginio ribų ir komunikacija kritinėmis sąlygomis, tačiau ji svarstoma atliekant dabartinę peržiūrą ir ataskaitoje su rekomendacijomis, kuri bus pateikta 2013 m. pabaigoje. Pagal šias rekomendacijas skubos tvarka reikėtų imtis visų būtinų veiksmų.

5.4 Branduolinių įrenginių apsaugos nuo teroristinių išpuolių klausimas buvo tiriamas atskirai vykdant testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą ir atitinkama ataskaita buvo pateikta Europos Vadovų Tarybai 2012 m. Valstybės narės saugos priemonės laiko suverenios kompetencijos sritimi, kuriai netaikomos Branduolinės saugos direktyvos nuostatos. Pažymėtina, kad Japonijos branduolinės saugos reguliavimo institucija, atlikdama Fukušimos AE avarijos tyrimą, nusprendė paprašyti visų branduolinių įrenginių imtis atitinkamų priemonių, kuriomis būtų siekiama užtikrinti, kad branduoliniai įrenginiai būtų apsaugoti nuo galimų teroristinių išpuolių.

5.5 Direktyva tam tikru mastu išplečia teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Svarbu, kad nauji reikalavimai būtų būtini, proporcingi ir tenkintų visuomenės saugumo užtikrinimo tikslą. EESRK laikosi nuomonės, kad keičiančiojoje direktyvoje yra pasiekta tinkama pusiausvyra.

6. Ar pasiūlymas pašalins įvardytus dabartinės direktyvos trūkumus?

6.1 Kadangi valstybėse narėse tebesama skirtumų, nuoseklus požiūris į branduolinę saugą nėra taikomas. Tai (Komisijos) įvardyta, kaip pagrindinis aspektas, kurį galima pataisyti teisėkūros keliu. Pabrėžiama, kad nėra kodifikuotų ES mechanizmų, kaip susitarti dėl techninių standartų ir saugos tikrinimų atlikimo būdų. Iš dalies pakeistame 8f straipsnyje nustatomas toks mechanizmas, tačiau EESRK mano, kad frazei „valstybės narės,

padedamos kompetentingų reguliavimo institucijų, kartu rengia ir nustato gaires“ trūksta tikslumo ir ji parodo ryžtingumo stoką šiuo klausimu. Todėl tokio požiūrio veiksmingumą reikia stebėti ir, jeigu kiltų rimtų abejonių, vertėtų apsvarstyti galimybę įsteigti ES branduolinės saugos reguliavimo agentūrą. Toks požiūris gali turėti didelių privalumų, nes gali leisti mažesnėms valstybėms narėms pasinaudoti įgūdžiais ir ištekiais.

6.2 Būtina spręsti klausimus, susijusius su nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumu, pareigų padalijimu, sudarinimo stoka, deramu aprūpinimu ištekiais ir kompetencijos apibrėžimu. Iš dalies pakeistame 5 straipsnyje pateikiamos daug konkretnės nuostatos, kokius reikalavimus teisės aktuose turi numatyti valstybės narės. Tai turėtų labai padėti sprendžiant šiuos klausimus. Vis dėlto, būtina skubiai patikrinti nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumą ir kompetenciją – tai viena iš sričių, konkrečiai įvardytų Komisijos ataskaitoje. Toks patikrinimas turėtų būti vertinamas kaip nacionalinių reguliavimo institucijų savarankiškumo sustiprinimas, o ne jo pažeidimas, ir jo nereikėtų atidėti iki tol, kol kas dešimt metų bus atliekamas savo veiklos įsivertinimas ir papildomas tarptautinis tarpusavio vertinimas. EESRK siūlo įvertinimą ir tarpusavio vertinimą visose valstybėse narėse atlikti ne vėliau kaip iki 2018 m. pabaigos, o po to – kas šešerius metus.

6.3 Šiuo metu stebėsenos ir tikrinimo mechanizmai ES lygmeniu apsiriboja nacionalinės branduolinės saugos sistemos ir kompetentingų reguliavimo institucijų tarpusavio vertinimais. Keičiančiosios direktyvos 2a skyriuje labai išplečiamas tarptautinių tarpusavio vertinimų mastas – tai yra teigiamas dalykas. Tačiau kas šešerius metus atliekamas „vienos ar keleto konkrečių temų“ įvertinimas reikštų, kad kai kurios sritys nebūtų išsamiai nagrinėjamos dešimtmečius. Todėl Komitetas siūlo, kad teminiai įvertinimai būtų atliekami lygiagrečiai su Branduolinės saugos direktyvos peržiūros procesu, kuris vykdomas kas trejus metus. Diskusija, kurias konkrečias temas įtraukti į įvertinimą, taip pat turėtų būti sritis, kurioje dalyvauja visuomenė vykdant išipareigojimą užtikrinti skaidrumą.

6.4 Keičiančiojoje direktyvoje visuomenės informavimui ir skaidrumui skiriama daug daugiau dėmesio ir kai kuriais atvejais nustatomi konkretūs reikalavimai, pakeičiantys tuos, kurie šiuo metu yra pernelyg bendro pobūdžio. Tačiau atskiriems asmenims ir pilietinės visuomenės organizacijoms praktiškai dažnai būna sunku dalyvauti viešosiose konsultacijose ir informavimo priemonėse. Visuomenės dalyvavimo veiksmingumas buvo pademonstruotas dviejuose susitikimuose, kuriuos surengė ENSREG testavimo nepalankiausiomis sąlygomis klausimu. EESRK siūlo reikalauti, kad valstybės narės užtikrintų, kad gyventojai ir pilietinės visuomenės organizacijos aktyviai prisidėtų prie dalyvaujamųjų procesų kūrimo kartu su reguliavimo institucijomis, kad visuomenė dalyvautų ir su ja būtų konsultuojamasi dėl planavimo, peržiūros ir sprendimų priėmimo procesų. Tai turėtų būti taikoma ir oficialiai ar *de facto* pratęsiant įrenginio eksploatavimo laikotarpį. Savarankiškai vykdomi pasitvirtinę procesai, pavyzdžiui, RISCOM skaidrumo modelis (http://www.karita.se/our_approach/riscom_model.php) galėtų pasiūlyti veiksmingų sprendimų.

6.5 Komplexinio požiūrio į branduolinę saugą samprata nuolat kinta Po Fukušimos AE katastrofos vykusių įtemptų diskusijų metu didesnio pripažinimo sulaukė etiniai, socialiniai, ekonominiai ir psichologiniai veiksniai. Komitetas mano, kad toks tyrimas gali būti naudingas ir kitoms energijos gamybos ir vartojimo sritims, ypač pereinamuoju laikotarpiu, kai jaučiamas pasaulinis spaudimas.

2013 m. rugsėjo 18 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE
